Yeni perspektivlər və imkanlar yaranır

Noyabrın 16-da Daşkənddə Mərkəzi Asiya Dövlət Başçılarının 7-ci Məşvərət Görüşü keçirildi. Görüşdə Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tacikistan, Türkmənistan və Özbəkistan prezidentləri ilə yanaşı, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ilk dəfə olaraq tamhüquqlu iştirakçı kimi iştirak etdi.

Əlbəttə ki, bu görüşün əsas nəticə sənədi Azərbaycanın "Mərkəzi Asiya" formatına tamhüquqlu üzv kimi qəbul edilməsi qərarı oldu. Birgə Bəyanatda həmçinin Mərkəzi Asiyanın Regional Təhlükəsizlik, Sabitlik və Davamlı İnkişaf Konsepsiyası, eləcə də 2026-2028-ci illər üçün Təhlükəsizlik Riskləri Kataloqu təsdiqləndi. Xarici işlər nazirlərinə tənzimləyici sənədləri Azərbaycanın yeni statusuna uyğunlaşdırmaq tapşırıldı.

Bu addımı regional əməkdaşlıq arxitekturasında yeni bir mərhələnin, həm də daha institusional "Mərkəzi Asiya+Azərbaycan" formatının başlanğıcı kimi qəbul etmək olar. Mərkəzi Asiya məsləhət formatına daxil olmaq Azərbaycanın regionda körpü rolunu gücləndirir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi: " Azərbaycan Cənubi Qafqazda yerləşsə də, bu gün fəal qarşılıqlı fəaliyyət sayəsində Mərkəzi Asiya və Azərbaycan artıq qlobal miqyasda nüfuzu əhəmiyyətli dərəcədə artan vahid geosiyasi və geoiqtisadi regiondur". Bu, ölkəmizin xüsusən də Avrasiya xəritəsindəki strateji təsirini genişləndirir. Eyni zamanda onun beynəlxalq mövqeyini gücləndirir və tranzit, su ehtiyatları, enerji və təhlükəsizlik kimi strateji məsələlərdə ortaq mövqelərin inkişaf etdirilməsinə imkan verir. Bundan əlavə, Azərbaycanın Mərkəzi Asiya ölkələrinin əməkdaşlıq formatına qoşulması qərarı regionda qlobal səhnədə vahid və əlaqələndirilmiş mövqe nümayiş etdirmək istəyinin artmasını əks etdirir. Bu qərar Mərkəzi Asiya ölkələrinin beynəlxalq forumlarda səsini gücləndirəcəkdir.

Azərbaycanın Mərkəzi Asiya dövlətləri ilə birlikdə Təhlükəsizlik Konsepsiyası və Risk Kataloqu kimi sənədlərə daxil edilməsi sərhədyanı təhdidlərə kollektiv cavab vermək potensialını artırır. Müasir risklərə (ekstremizm, kibertəhdidlər, su qeyri-sabitliyi) birgə yanaşmaların hazırlanması bütün iştirakçıların dayanıqlılığını artırır.

Bu tarixi qərarın Azərbaycan üçün iqtisadi faydaları da olacaq. Belə ki, sənaye və investisiya əməkdaşlığı gücləndiriləcək. Nazirlər səviyyəsində "Orta Asiya+ Azərbaycan" formatı çərçivəsində birgə sənaye əməkdaşlığını dərinləşdirmək, birgə istehsal müəssisələrini inkişaf etdirmək və dəyər zəncirləri yaratmaq niyyəti artıq açıqlanmışdı.

Proses Azərbaycan iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi, yeni bazarlara çıxış və genişmiqyaslı birgə investisiya layihələrinin həyata keçirilməsi üçün yeni imkanlar açır. Coğrafiyasına görə Azərbaycanın əsas tranzit əlaqəsi olduğunu nəzərə alsaq, Daşkənd görüşü Cənubi Qafqazdan keçən Orta dəhlizin inkişafı üçün əlavə stimul hesab edilə bilər. Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, ölkə ərazisindən tranzit həcmləri əhəmiyyətli dərəcədə artıb və nəqliyyat dəhlizlərindən rəqəmsal layihələrə qədər infrastrukturun modernləşdirilməsi gündəmdədir.

Beləliklə, Daşkənddə keçirilən 7-ci Məşvərət Görüşündə qəbul edilən qərar regional əməkdaşlıq arxitekturasında mühüm dönüş nöqtəsidir. "Mərkəzi Asiya+ Azərbaycan" formatı sadəcə deklarativ deyil, həm də institusional formata çevrilir. Bu sistemin konturları illər ərzində - ticarət, enerji, nəqliyyat, mədəni mübadilə, qarşılıqlı diplomatik dəstək və liderlər arasında davamlı təmaslar vasitəsilə formalaşmışdı. Yeni qərar isə Azərbaycan və beş Mərkəzi Asiya ölkəsi üçün iqtisadi, logistika və bütövlükdə strateji müstəvidə yeni perspektivlər açır. Buna görə də bu qərarı tarixi hadisə də adlandırmaq olar.

Hicran HÜSEYNOVA,
Milli Məclisin komitə sədri, professor

Azərbaycan.- 2025.- 18 noyabr (№244).- S.5.